

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ЗАВРШНИ ИСПИТ НА КРАЈУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

САМОПРОЦЕНА ЗНАЊА

ТЕСТ

СРПСКИ ЈЕЗИК

УПУТСТВО ЗА РАД

- Тест који ћеш решавати послужиће ти да процениш колико си савладао научено градиво.
- Тест садржи **20** задатака које треба решити за **60** минута.
- Сваки задатак пажљиво прочитај, размисли о томе шта се у задатку тражи и о начину на који треба да га решиш (заокруживање, повезивање, подвлачење, дописивање и друго).
- Пиши читко, ћириличким словима, водећи рачуна да твоји одговори буду разумљиви, али и граматички и правописно исправни.
- Када решаваш задатке у којима се од тебе очекује да нешто допишеш, увек користи пуне називе; скраћенице нису дозвољене (нпр. треба написати именица, а не им. или локатив, а не лок. и слично).

Желимо ти много успеха у раду!

* Тестове, као ни делове тестова, није дозвољено умножавати нити јавно објављивати без претходне сагласности Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

1. Означи реченицу у којој је реч *гледалац* правилно написана.

- У студио је стигао наш гледаоц из Панчева.
- Разговарамо са неколико гледаоца из Панчева.
- Јавили су нам се многи гледаоци из Панчева.
- Добили смо вест од једног гледалаца из Панчева.

2. Означи реченице у којима су **исправно написани** глаголски облици.

- Разговараћемо два часа о песмама Васка Попе.
- Писа ћемо домаћи задатак о његовој поезији.
- Стићићемо и на такмичење из књижевности.
- Нећемо сада користити биографију песника.
- Небисмо писали само о једној песми.

3. Означи наслове у којима су исправно примењена правописна правила о гласовним променама.

- РУКОВОДИОЦ ОДЕЉЕЊА ПОДНЕО ОСТАВКУ
- СТАМБЕНА КОМИСИЈА ОДОБРИЛА ПРОЈЕКАТ
- ПРЕДСЕДНИК КУЋНОГ САВЕТА У СЛОЗИ СА СТАНАРИМА
- НЕ БАЦАЈ ОТПАДКЕ – ЧУВАЈ ПРИРОДУ!
- СЛАВНА ПИЈАНИСКИЊА ОДУШЕВИЛА БЕОГРАЂАНЕ

Пред тобом је одломак из аутобиографског дела *Успомене, доживљаји и сећања* нашег научника и књижевника Милутина Миланковића. Аутор се сећа свог гимназијског школовања. Прочитај текст и одговори на **три задатка**.

Трећи разред донесе спочетка сама разочарања. Добисмо нове наставнике, слабије од претходника. Предмети неинтересантни; историја: средњи век, досадан сам по себи, географија: учење назива и имена, без везе и употребе географских карата. Двојкаша у изобиљу, професори се бакћу само са њима, а ја се спремам тек толико да се својим јадним друговима у невољи нађем. У сведочанству првог семестра има два „добра”, а остало „веома добро”.

У четвртом и свим осталим разредима реалке учила се хемија, па сам се за њу, као за сваку нову ствар, живо заинтересовао, а имали смо и доброг професора тога предмета, доктора хемије. Зато сам, у име божићних поклона, поручио из Беча разне справе за хемијске опите, реторте, епрувете, пнеуматску каду и разну другу стакларију, па треножац, сталке, грејалицу са шпиритусом и још штошта. Собицу на првом спрату, која је служила за умиваоницу, а била патосана циглом, преудесио сам у хемијску лабораторију и за време Божића отпочео у њој озбиљно да радим. Успео сам да излучим водоник и кисеоник и помоћу њих изведем оне експерименте које нам је наш професор показао.

Кад стигох у четврти разред, дође нам за новог директора Фрања Дивић, математичар од струке. Баш те године публикувао је на немачком језику своју расправу о основним рачунским операцијама општим бројевима. Она му послужи као увод у предавања математике која нам је држао. Употребљено је неколико часова док нам је, седећи за својом катедром, саопштио садржај те расправе. За време свог предавања гледао ме је право у очи, због тога што сам седео у првој клупи, баш испред саме катедре, а можда сам му и изгледао интелигентнији од мојих другова; а ваљда је и чуо да сам први ђак у разреду. Његовим погледом, упртим у мене, био сам принуђен да га пажљиво слушам. Када је своја уводна предавања завршио, позва ме пред таблу. И ја почех да причам све што сам из његових предавања схватио и запамтио. Он ме није прекидао, већ ме је пажљиво слушао као лекар што слуша болесника када му овај прича своју историју. Тако је то ишло пун час. Када, напослетку, заврших и испричах све што сам знао, он ме само запита какву сам оцену имао дотле из математике.

– Веома добру! – одговорих му пун поноса.

– Врло ме чуди! – на то рече он.

Претрнух на те речи, а он понови:

– Чуди ме, заиста, јер си ти изванредна математичарска глава, какву још нисам срео у својој наставничкој пракси.

Нехотице, ваљда од чуда, ухватих се за главу, а цео разред прсну у смех. Али директор оста при своме суду, а када се заврши семестар, даде ми највишу оцену. Тај успех омили ми математичку науку.

4. На основу прочитаног текста, означи предмете које је ученик гимназије посебно заволео тек у четвртом разреду.

- историја
- физика
- географија
- хемија
- математика

5. Како се назива **функционални стил** којим је написано дело *Успомене, доживљаји и сећања* Милутина Миланковића?

- научни стил
- књижевноуметнички стил
- новинарски стил
- административни стил

6. **Протумачи** подвучену реченицу у одломку из дела *Успомене, доживљаји и сећања* Милутина Миланковића и одговори на питање.

Зашто су се ученик и његови другови из разреда тако понашали?

- Ученик је био изненађен и зачуђен због професорове похвале.
- Ученици су се насмејали због збуњености свога друга.
- Ученик је био изненађен због критике коју му је упутио професор.
- Ученици су исмејали свог друга, јер се обрукао пред професором.
- Ученици су се смејали расејаном професору.

7. Наведене речи припадају једној породици речи. Означи **корен** те породице речи.

ВОДА

ВОДЕНИ

ВОДИЦА

ВОДЕНИЦА

- воден
- води
- вод
- водн

8. Прочитај реченицу, а затим означи речи у којима запажаш резултате **једначења сугласника по звучности**.

Ученици су се радовали доласку нове наставнице српског језика.

- ученици
- радовали
- доласку
- наставнице
- српског
- језика

9. Одреди **подврсту** подвучене **речи** у наведеној реченици.

Нико боље од нашег пса не уме да се у прави час пришуња и украде комад сочног меса.

- придевска односна заменица
- именичка односна заменица
- придевска одрична заменица
- именичка одрична заменица

10. Одреди службу подвученог реченичног члана.

Права уметност припада вечности.

- прави објекат
- граматички субјекат
- логички субјекат
- неправи објекат

11. Одреди *падеж* и *значење падежа* подвучене синтагме у наведеној реченици.

Доспео сам на високу позицију захваљујући свом такмичарском духу.

- генитив, значење места
- инструментал, начин
- датив, правац кретања
- локатив, значење места
- акузатив, значење места

12. Прочитај део текста из једног електронског часописа за младе, па одреди **значење** подвучене речи.

Последњих година у Србији, младима се све више пружа могућност да својим ангажманом на различитим пољима мењају климу у својој школи, заједници, али све чешће и у држави. Чини се да фраза „На младима свет остаје” добија облик „Млади чине свет”, од како је држава учинила прави корак за младе у нашој земљи.

Које значење има реч **ангажман** у наведеном тексту?

- одрастање
- уговарање
- погодба
- размишљање
- успех
- залагање

- 13.** Прво прочитај реченицу, па затим други текст из *Великој речника сѝраних речи и израза* Ивана Клајна и Милана Шипке.

I

Гледали смо како шинама долази воз са великом композицијом и зауставља се на станици.

II

композиција, -е ж [лат. compositio] **1.** начин повезивања појединих делова у целину. **2.** лик. **а.** начин слагања и распоред елемената у сликарском делу. **б.** веће сликарско дело с више ликова или објеката. **3.** муз. **а.** музичко дело. **б.** теорија компоновања музичких дела. **4.** састав, структура. **5.** саобр. низ железничких вагона у једном ланцу, које вуче локомотива.

Под којим се **бројем** у одредници из *Великој речника сѝраних речи и израза* налази значење подвучене речи *композиција*?

- 1.
- 2.
- 3.а.
- 3.б.
- 4.
- 5.

- 14.** Означи наслове два дела која је Вук Караџић објавио 1814. године у Бечу.

- Писменица сербскоја језика*
- Срѝски рјечник*
- Превод Новој завјейи*
- Мала ѝростѝонародна славеносербска ѝјеснарица*

- 15.** Означи назив књижевног дела које је написао Петар Кочић.

- Све ће ѝио народ ѝозлаѝиѝи*
- Пилиѝенда*
- Прича о кмеѝу Симану*
- Кроз међаву*

16. Прочитај одломак из дела *Ноћ и мајла* Данила Киша. Одреди назив **књижевног рода** коме одломак припада.

МЛАДИЋ: Дакле, збогом, госпођо Риго, збогом и извините што сам остао овако дуго...

МАРИЈА РИГО: Забога, Анди, па ти о себи ниси још честито ништа испричао.

МЛАДИЋ: Ето, био сам дошао на мало ходочашће и рекох себи: Хајде да посетим своју стару добру учитељицу, хајде да видим шта је било са мојим друговима, са Белом Хорватом, са Јулијом, са свима осталима. Рекао сам у себи: људи се мењају, предели остају исти... И видите, госпођо Риго, нисам нашао ништа од свега тога... Чак ни дрвеће нисам нашао, чак ни она два храста у чије сам стабло урезао своје име...

- лирика
- епика
- драма

17. Прочитај одломак из романа *Пој Тира и њој Сјира* Стевана Сремца и обрати пажњу на односе међу ликовима.

– О, госпођица Јула је доиста симпатична девојчица – вели Пера, коме се учини нешто празна соба по одласку Јуле. Онај њен поглед остаде му дубоко у срцу. – Како питомо гледа, па како је само смерна и стидљива!

– И вама се то допада?! – чуди се очевидно мало уплашена госпођа Перса. – Боже, господин Перо, баш сте ви... баш је ова садашња младеж! Свака јој се женска допада!

– Та не, ал' верујте, пала ми на памет она песма: *У Милице гује њрејавице*. Па она њена збуњеност, идеална Српкиња! Па тек она стидљивост...

– Простота, простота, боље кажите – вели госпођа Перса. – Сад, нећу да кажем да је она крива, она је красно дете, добро дете, љупко дете.

– Ах, ви, ви! – прети му прстом Меланија и гађа га цветом који дотле држаше на грудима. – Знате ли ви да ниједан ваш поглед на њу није измакао мом оштром оку! Чувајте се, господин Перо!

У разговору с учитељем Пером Меланија је према Јуци испољила:

- наклоност;
- опрез;
- љубомору;
- присност;
- љубазност.

18. Означи књижевног јунака из *Сумњивої лица* Бранислава Нушића.

- Вук Исакович
- Ибрага
- Реља Кнежевић
- Јеротије Пантић
- Митар

19. Прочитај одломак из народне баладе *Женидба Милића Барјакџара* који говори о сусрету Милића Барјактара и војводе Малете.

Размисли о смислу монолога војводе Малете.

Па говори војвода Малета:
 „Ој, бога ти, Милић Барјактаре,
 ти обиђе земљу и градове
 од истока паке до запада,
 а по ћуди не нађе ћевојке;
 но ти хоћу једно чудо казат:
 ено за те лепоте ћевојке
 у Загорју, украј мора сиња,
 у онога Вида Маричића;
 чудо људи за ћевојку кажу:
 танка струка, а висока стаса,
 очи су јој два драга камена,
 обрвице с мора пијавице,
 сред образа румена ружица,
 зуби су јој два низа бисера,
 уста су јој кутија шећера;
 кад говори – кâ да голуб гуче,
 кад се смије – кâ да бисер сије,
 кад погледа – како соко сиви,
 кад се шеће – као пауница;
 побратиме, сва ти је гиздава,
 далеко јој, веле, друге није.
 А Виде је красан пријатељу
 према тебе, према дома твога;
 сва је слика, мио побратиме!
 А и Виду није за те криво,
 без ријечи даће ти ћевојку;
 нит’ је проси, ни јабуке даји,
 већ ти купи кићене сватове,
 пак ти иди Виду по ћевојку.”

Војвода Малета жели да:

- нагласи девојчине чудотворне натприродне моћи;
- истакне девојчину изузетну, чудесну лепоту;
- нагласи како Милић воли да путује ради забаве;
- истакне како Виде очекује бољег просца од Милића;
- нагласи како Милић треба да оде по девојку без просидбе.

20. Прочитај више пута песму Десанке Максимовић. Док читаш, размишљај о томе зашто свака строфа почиње истом реченицом.

СТРЕПЊА

Не, немој ми прићи! Хоћу издалека
да волим и желим ока твоја два.
Јер срећа је лепа само док се чека,
док од себе само наговештај да.

Не, немој ми прићи! Има више дражи
ова слатка стрепња, чекање и стра.
Све је много лепше донде док се тражи,
о чему се само тек по слутњи зна.

Не, немој ми прићи! Нашто то, и чему?
Издалека само све ко звезда сја;
издалека само дивимо се свему.
Не, нек ми не приђу ока твоја два.

Која је уметничка улога понављања подвучених делова стихова у наведеној песми?

- Реченица *Не, немој ми прићи!* понавља се зато што лирски субјекат наглашава важност стрепње коју осећа.
- Реченица *Не, немој ми прићи!* понавља се зато што лирски субјекат истиче одбојност према човеку кога ишчекује.
- Реченица *Не, немој ми прићи!* понавља се зато што лирски субјекат одлаже сусрет са вољеним бићем како би уживао у наговештају и ишчекивању.
- Реченица *Не, немој ми прићи!* понавља се да би интимни тон био нарушен и да би се ослабила снага исказаних осећања.

